

**Juhant, Janez, in
Bojan Žalec (ur.):
Surviving
Globalization**
Münster: LIT Verlag,
2008.

Knjiga *Surviving Globalization* je zbornik razprav, ki so jih na mednarodni znanstveni konferenci *Globalization and the Survival of (Wo)man* v Domu Sv. Jožefa v Celju med 6. in 9. novembrom 2008 predstavili znanstveniki in strokovnjaki s področja filozofije, teologije, etike, antropologije, pedagogike, psihologije, ekonomije, prava, diplomacije, sociologije in novinarstva iz Nemčije, Avstrije, Slovaške in Slovenije. V Celju že več let zapored potekajo takšne konference, katerih plod so knjige *On Cultivating Faith and Science; Person and Good; Dialogue and Virtue* z aktualno družbeno, etično in globalno problematiko, izdane pri priznani založbi Lit s sedežem v Münstru.

Vsebino knjige nazorno in na najkrajši možni način povzema njen podnaslov, *The Uneasy Gift of Interdependence – Nelahki dar medsebojne odvisnosti* in uvod urednikov. "Z globalizacijo človeštvo postaja vse bolj medsebojno odvisno in tudi zedinjeno. Teološko lahko to tendenco razložimo kot proces, s katerim nas Bog potiska skupaj, nas ne pušča živeti ločeno, v osamljenosti, pomaga in usmerja nas k temu, da postanemo globalna

skupnost. Tako lahko rečemo, da je naraščajoča medsebojna odvisnost dar in dobro. Toda to je nelahki dar in kot vsako dragoceno dobro, težko dobro. Je bonum arduum v jeziku antike" (Juhant in Žalec 2008, 9). Vedno večja povezanost sveta se ne kaže kot nekonflikten proces, temveč se v vedno lažji dostopnosti oddaljenega pred nami vse jasneje zarisujejo naše razlike, (kako bomo te vrzeli premoščali, je vprašanje antropologije in etike, komunikacije), ki so velik izziv tej povezanosti. Globalna ekonomija (njen glavni spomenik sta bila nebotičnika Svetovnega trgovinskega centra) z željo po odprtosti nacionalnih trgov, po prepuščanju trgovine ekonomski teoriji skrajnega liberalizma, s tržno logiko večanja dobička (tudi na račun manjšanja plač delavcev) in hiter tehnološki razvoj (osebni računalnik, internet, mobilna telefonija, gensko spremenjena hrana, vojaška tehnologija, infrastruktura ...), ki ga globalna ekonomija podpira, njo pa recipročno nove tehnologije pospešujejo; na kratko – globalizacija, svoj vpliv širi na mnoga področja človeške delovanja, tudi na področje etičnih norm in socialnih praks (Kumar 2008, 136-137). Šele na tem področju ljudje "občutimo" globalizacijo kot problem in vprašanje, ki se nas tiče.

Če je globalizacijo spodbudila tržna ekonomija z uspešnim širjenjem načel svobod-

nega gibanja kapitala, blaga in storitev, ne smemo dopustiti, da jo tudi vodi. Možnosti, ki nam jih je prinesla globalizacija s tehnologijo in dostopnostjo dobrin, lahko prepustimo njihovi logiki* oz. toku, lahko pa jih uporabimo v prid človeka, ker svetovna trgovina ni le ekonomska ampak tudi idejna – proizvodi množične kulture, da ne bo globalizacija človeka s približevanjem oddaljenega oddaljevala od njega samega in bližnjih, temveč da bo človeka počlovečevala in stopnjevala tisto, kar je pristno človeškega. Tudi na račun ničelne gospodarske (ekonomske) rasti. S tem se odpre prostor za vstop vrednot, etike in religije na globalno sceno. "Človek naj ne živi samo od kruha" (Lk 4,4) so besede, ki jasno pričajo, da je vezno tkivo človeštva lahko ekonomske in politične narave. Tudi paša, ki jo mediji ponujajo ljudem, je prepogosto le orodje lastnikov in ne izpolnitev pravega poslanstva medijev, ki je gojenje in širjenje (sposobnosti za spoznanje) resnice. Po eni strani prepletanje ideoloških tokov (zlo)rabljajo novi guruji za pridobivanje nadzora. Po drugi strani pa predstavniki uveljavljenih religij in vrednostnih sistemov iščejo formule za uspešno tekmovanje na globalnem trgu. Kakšne so potem možnosti in poti preživetja, blaginje in življenja vrednega človeške osebe v sedanjem vedno bolj kompleksnem položaju?" (Juhant in Žalec 2008, 9). Torej tudi religije

in vrednostni sistemi v dobi globalizacije, ko svet postaja vas, mi pa potniki na istem čolnu, iščejo tržno zanimive niše. Se pravi, da globalizacija praktično vpliva na prakso človeka. Glavni problemi, ki jih prinaša, pa so tako večinoma etične in religiozne narave, problemi naše usmeritve oz. orientacije. Ne toliko produkcije in organizacije, ki sta bila problema preteklih dveh stoletij. Naše vrednote, drža oz. etična merila so bistveni pri utemeljevanju našega življenja, sobivanja posameznikov, narodov, civilizacij, človeštva v celoti, pri doseganju dobrot, sreče in smiselnega življenja in tudi pri reševanju ekoloških problemov. Globalizacija ekonomije, tehnologije, predvsem pa globalizacija komunikacij, mora kot nujni spremljevalni dejavnik vključevati tudi globalizacijo etičnih drž. Če do tega ne pride, bo naše sodelovanje neuspešno, konflikti pa bi z lahkoto prerasli v vseuničujočo vojno. Etika stopa v ospredje, saj nas morala kot stvar rutine in vsakdana ne uspe več usmerjati. Kritični čas globalizacije je tako lahko tudi čas odločilnega doprinsa k etiki, kljub pluralnosti moral (Virt 2008, 163). Za uresničitev daru medsebojne odvisnosti, ob spoštovanju različnih kulturnih sistemov in enkratnosti posameznika, ki nas bo plemenitila in bogatila, potrebujemo temeljit premislek o našem položaju.

Tak premislek vsebuje ta knjiga. V svojem prispevku, ki

je izvirno znanstven tako kot vsi ostali v knjigi, prof. Janez Juhant obravnava globalizacijo z vidika etike. Sedanjo situacijo opisuje ob upoštevanju pomena in posebnosti ekonomskih procesov (ekonomija je sedaj edini mesianizem, religija trga (Juhant 2008, 27)) in hkrati uporablja Girardovo teorijo mimetične želje in potrebnosti obstoja grešnega kozla v družbi. Pokaže na škodljivo odsotnost neposredne komunikacije in na dejstvo izključenosti posameznikov ali celih skupin ljudi iz družbenih, ekonomskih in političnih procesov. Saj moderni globalizirani svet ni dovolj poenoten, da bi zaščitil vse svoje člane. Tisti, ki so izključeni iz družbe (npr. zaradi skromnih plač, kljub rednemu in nelahkemu delu), so žrtvovani v dobrobit bogatih. Globalna ekonomija sloni na predpostavki, da so vse stvari zamenljive (tudi evropski delavci s cenejšimi na Vzhodu), s tem pa napravlja denar, ki je po Girardu ljudem edina skupna stvar, za osnovo, izhodišče življenja. V iskanju možnosti reševanja sodobnih (globalizacijskih in globalnih) problemov Juhant poudarja pomen dialoga, sodelovanja in religiozne drža. Če hočemo razrešiti napetosti med nami in najti etično sprejemljivo skupno osnovo, moramo negovati razpravo o etičnih in religioznih temeljih našega bivanja. Skupnega sveta ne moremo najti brez "religije ali etičnega odnosa, ki nas

odpira k resničnim temeljem našega bivanja" (Juhant 2008, 31). Krščanstvo ima v procesu iskanja skupnega, kar je temelj vsake kulture, nepogrešljivo vlogo, ker uvaja kulturo solidarnosti in ljubezni (Petkovšek 2008, 71). Na kratko lahko sklenemo in obenem tudi napotimo na branje predstavljane knjige, ki prinaša številne dragocene predloge, rešitve, analize in uvide v sodobni globalni položaj, da bomo globalizacijske procese preživel kot ljudje le ob neupoštevanju globalizaciji inherentnih zakonitosti.

Jožef Leskovec

* Vse reference so vzete iz knjige Juhant, Janez, in Bojan žalec (ur.). 2008. *Surviving Globalization. The Uneasy Gift of Interdependence*. Münster: Lit Verlag.

** Logiko tukaj razumemo kot sistem ali kot v sebi skladen način razmišljanja, ki ni absoluten in ne bi smel imeti pretenzij privilegiranega dostopa k resnici, druge načine razmišljanja bi moral dopuščati, spodbujati in se od njih učiti. Če torej pri 'globalizacijski logiki' dopuščamo nekoliko metodološkega anarhizma (Feyerabend, P. *Proti metodi*. Ljubljana: SH, 1999), nam ta more prinesiti nove načine in vzorce razmišljanja, ravnanja, ki utegnejo biti ne le ekonomsko boljši.